

Vegetarisch vergaderen

Ritjes met de auto, medicijnresten in het riool, producten voor eenmalig gebruik. De gezondheidszorg is er om goed te doen, maar geldt ook als een grote vervuiler. Huisartsenpraktijken en -organisaties evenzeer. Dat kan anders, vertelt Manon van Leeuwen.

De directeur van Huisartsen Eemland, de regionale huisartsenorganisatie die de huisartsen in de regio Eemland faciliteert, werd eind vorig jaar door het ministerie van VWS benoemd tot Ambassadeur Green Deal Zorg voor huisartsen. “Hoe dat is ontstaan? Ik denk dat het is opgevallen dat ik regelmatig over duurzaamheid in de *zorg post* op mijn LinkedIn-pagina. Hiermee ben ik begonnen na in 2016 *Before the Flood* te hebben gezien, een documentairefilm waarin Leonardo DiCaprio met beroemdheden praat over klimaatverandering. Daarin wordt de kijker geconfronteerd met de gevolgen van ons consumentengedrag. Ik werd er verdrietig van en nam me voor de komende anderhalf jaar, tot het moment dat ik vijftig werd, niet meer mee te doen aan *fast fashion*. Daarna ben ik ermee doorgedaan: ik koop alleen nog tweedehandskleding. Daar kwam bij dat ik, voormalig paardenmeisje, al jaren vegetarisch was en de stap naar veganist niet zo groot was. Verder rijd ik alleen nog auto naar een treinstation. Het is geen toeval dat dit interview plaatsvindt terwijl ik in de trein zit...

In de loop der tijd was ik ook lezingen gaan geven over verduurzaming. Ik ben bedrijfskundige, maar heb als bestuur-

der vaak in de huisartsenzorg gewerkt. Daarom richt ik me vooral tot huisartsen. Zo geef ik workshops en heb ik onlangs het belang van het onderwerp benadrukt tijdens een symposium voor 300 aios. Het is goed om te ervaren dat onder deze groep een enorm besef heerst met betrekking tot klimaatissues en dat zij er graag iets aan willen doen.

Tips & tricks

Binnen de Green Deal ‘Duurzame zorg voor een gezonde toekomst’ (zie kader tekst ‘Gezonde toekomst’ op pagina 24, red.) streven het NHG, de LHV en ik als ambassadeur naar de ontwikkeling van een product dat huisartsenorganisaties en -praktijken handvatten biedt bij verduurzaming. Want hoe pak je dit nu aan? Waar doe je wel en niet goed aan? We willen tips & tricks geven.

Er zijn talloze aanknopingspunten. Neem medicijngebruik. Veel geneesmiddelen worden gemaakt in China en Zuid-Amerika om vervolgens naar ons land te worden vervoerd, wat gepaard gaat met veel CO₂-uitstoot. In Nederland aangekomen, worden medicijnen door de zorgconsument niet altijd allemaal gebruikt en soms uiteindelijk door de wc gespoeld, waarna ze in het afvalwater terecht komen. Een huisartsenpraktijk

zou zich ervan bewust moeten zijn dat je medicatie niet alleen voorschrijft, maar er ook voorlichting over geeft: wat doet u ermee wanneer u het niet meer gebruikt?

Het is het best dat de geneesmiddelen dan worden teruggebracht naar de apotheek, maar daar hebben we direct een ander aandachtspunt te pakken: vaak hergebruikt de apotheek de middelen niet, maar worden ze vernietigd. Toen mijn eigen vader onlangs overleed, wilde of mocht de apotheek een kwartaalvoorraad aan teruggebrachte

De groene huisarts

Meer weten over verduurzaming van de huisartsenpraktijk of -organisatie? Manon van Leeuwen heeft op LinkedIn de groep ‘Groene Huisartsen’ opgezet. Direct contact is mogelijk via haar persoonlijke LinkedIn-pagina: <https://nl.linkedin.com/in/manon-van-leeuwen-9412297>.

Manon van Leeuwen:
'Eigen HAP-waterfles
in plaats van wegwerpbekers'.
Foto: met dank aan B.A.S.
(Bites and Store), Amersfoort.

ze kunnen worden gerecycled. Denk bijvoorbeeld aan disposables die zijn gemaakt van biologisch afval. Het schuilt vaak in kleine dingen. Nu zie je bijvoorbeeld vaak dat gesteriliseerd materiaal is in-geseald in een verpakking met plastic en papier aan elkaar. In de drukte van het werk worden plastic en papier niet van elkaar gescheiden en komen ze in dezelfde afvalbak terecht. Op dat soort dingen kun je letten.

Niet naar Curaçao

Ik wil vooral bewustzijn aanwakkelen over duurzame huisartsenzorg en -organisaties. Heb het thema altijd in je achterhoofd, weeg voor- en nadelen af. Neem de situatie waarin je een steriel instrument nodig hebt. Steriliseer je zelf met behulp van een autoclaaf?? Of schaf je disposables aan? Een autoclaaf verbruikt energie die is opgewekt via een kolencentrale. Maar je kunt ook een autoclaaf kopen met het meest energiezuinige label. Of zelf de energie opwekken met zonnepanelen. En wat betreft de disposables: je kunt denken verantwoord bezig te zijn door bio-disposables te gebruiken, maar misschien zijn die weer vanuit Azië naar Europa gevlogen, wat gepaard gaat met de nodige CO₂-uitstoot. De discussie is dus niet zwartwit: sta stil bij de nuances. Regelmatig spreek ik professionals uit de eerste lijn die verantwoorde besluiten nemen. Zo vertelde een huisarts me onlangs te hebben bedankt voor een nascholing op Curaçao. Ze zei: *Waar slaat het op om hiervoor naar de andere kant van de oceaan te vliegen en veel CO₂ uit te stoten?*

middelen niet hergebruiken. De argumentatie: we weten niet waar ze de afgelopen twee dagen hebben gestaan en of het er misschien te koud of te warm was.

Bio-disposables

Partijen die zich aansluiten bij de Green Deal, hebben onder meer als speerpunt dat minder medicijnresten in het afvalwater belanden. Verder committeren ze zich aan een CO₂-reductie van 49% in 2030. In dat opzicht hebben zorgverleners ook een voorbeeldfunctie.

Een huisarts die op zijn fiets naar het werk gaat, is gezond bezig, voorkomt CO₂-uitstoot én laat aan mensen in de omgeving zien hoe het ook kan.

Een andere ambitie binnen de Green Deal is een gezonde leefomgeving voor patiënt, cliënt en zorgmedewerkers. Het is bekend dat bijvoorbeeld planten in de wachtkamer een positieve invloed hebben op patiënten. Of een groen uitzicht vanuit het ziekenhuisbed. En verder streven we naar circulair werken: probeer zoveel mogelijk producten te gebruiken waarvan je weet dat

Zonnepanelen

Binnen Huisartsen Eemland ben ik ook intensief bezig met dit onderwerp. We hebben bijvoorbeeld zonnepalen op het dak van ons kantoor en onze triagisten drinken uit hun eigen HAP-waterfles in plaats van wegwerpbekers te gebruiken. De post wordt opgehaald door de fietskoerier uit Amersfoort en het kof-

'Minder medicatie in afvalwater'

fiedik uit ons apparaat gaat met medewerkers mee naar huis voor in de moestuin. We scheiden ons afval, gebruiken gerecycled papier met het EU-eco-label en de directie rijdt elektrisch of stapt in de trein en pakt de OV-fiets. We houden onze cloud beperkt, want het hosten van data kost ongelooflijk veel energie. We mobiliseren collega's om op de fiets naar het werk te komen door ze hier ook een kilometervergoeding voor te geven. De polo's die worden besteld voor ons jaarlijkse congres, zijn van biologisch katoen en fairtrade geproduceerd.

Soms stuit je op weerstand wanneer je zaken veranderd wilt krijgen. Een voorbeeld? Tijdens vergaderingen tussen de middag of einde dag eten we met elkaar broodjes die zijn besteld en worden betaald door Huisartsen Eemland. Ik heb me er hard voor gemaakt dat we geen broodjes meer bestellen met vlees erop, omdat vleesproductie ten koste gaat van grondstoffen, land, water en energie. Dit besluit werd lang niet door iedereen op prijs gesteld. Inmiddels is iedereen eraan gewend. Ik zeg: als je een zelf meegebrachte biefstuk wilt bakken in de keuken op kantoor, is dat je eigen zaak, maar van een broodje dat in feite een cadeau is van de werkgever, zou je moeten accepteren dat er geen vlees op zit. En onze kerstlunch was vegetarisch in een duurzaam vintage pop-uprestaurant." <<

Tekst: Gerben Stolk

Foto's: Erik Kottier

Manon van Leeuwen:

'Soms stuit je op weerstand wanneer je zaken veranderd wilt krijgen'.

Gezonde toekomst

132 partijen uit de zorg, overheid en het bedrijfsleven die hebben afgesproken de zorg in Nederland duurzamer te maken. Dat is de kern van de Green Deal 'Duurzame zorg voor een gezonde toekomst'. Minister Bruno Bruins voor Medische Zorg en Sport heeft deze ondertekend in oktober vorig jaar.

De hoofddoelen? CO₂-uitstoot terugdringen, zuiniger gebruik van grondstoffen, minder medicijnresten in het water

en een gezonde leefomgeving voor patiënt, cliënt en zorgmedewerkers.

De Green Deal Zorg is een initiatief van Milieu Platform Zorgsector en brancheorganisaties van curatieve zorg, ouderenzorg, geestelijke gezondheidszorg en gehandicaptenzorg en hun individuele leden. Andere zorgpartijen dan huisartsen, zoals ziekenhuizen, hebben eveneens een eigen ambassadeur.